

heraf, at naar det gælder andre Samfundsklasser, har man et aabent Øje for, at Statens Støtte til Ophjælpning af Erhvervslivet er nødvendig endogsaa saa vidt, at man anerkender, at Staten bør ofre et endog forholdsvis ret betydeligt Beløb, for at den bedst stillede af vore Samfundsklasser, den, om hvem Ordet gælder, at den har baade Guld og grønne Skove, selve Godsejerstanden bliver sat i Stand til at faa mere ud af deres Skove.

Saa vidt har Staten anerkendt sin Forpligtelse til at støtte Erhvervsforholdene paa bedst mulige Maade. Naar det derimod angaar dem, for hvem Erhvervsforholdene spille den største Rolle, nemlig Arbejderklassen, saa synes det, som om Spørgsmaalet om denne Gruppens Erhvervsinteresser ganske svinder ind, uden — hvad jeg før nævnte — for saa vidt den falder sammen med andre Samfundsklassers. Man ser nemlig, at hvor det gælder Arbejdernes Bestræbelser for at faa det mest mulige ud af deres Erhverv og bringe det dertil, at en Dags Arbejde skal kunne give Arbejderen en Dags Underhold for sig og sin Familie, der møder Staten og dens Repræsentanter op med et andet Krav, nemlig Kravet om, at Staten skal købe sin Arbejdskraft som alt andet til den billigst mulige Pris. Her ser man, naar det drejer sig om Arbejdernes Erhverv, om Hjælp til dem, for at deres Erhverv kan give dem et Udbytte, der strækker til til det nødvendigeste, at der stilles et Kontrakrav, nemlig Kravet om billig Arbejdskraft. Jeg vil pege paa, at dette er neppe ganske rigtigt, hverken set rent statsmæssigt eller set rent socialt. Statens Stilling som Arbejdsgiver er almindelig bekendt: naar Staten tager Arbejderne i sin Tjeneste og køber deres Arbejdskraft, saa er den overordentlig karrig med sine Lønninger.

Det er tidligere præciseret, og der er al Anledning til at gøre det paa ny, at den Del af Samfundet, der lider mest under vore Erhvervsforhold, og for hvem det er vanskeligst ved dagligt Arbejde at skaffe Udkommet, det er dem, der ere underst i Samfundet, den store Klasse, vi almindelig benævne som Arbejdsmand. Og skønt Stillingen er den, at ingen trænger i Erhvervsforholdene til mere Støtte, til mere Hensyn end netop denne daarligst stillede Samfundsklasse, synes Staten her at gaa endnu mere hensynsløst til Værks ved sit Krav om Billighed og intet andet, end den gør det overfor andre, som den tager i sin Tjeneste. Dette Forhold bør paatales,

og Regeringen bør have sin Opmærksomhed henvendt paa, at den største Gruppe af Borgere, vi have her i vort Land, er Arbejdsmændene, de, der gaa som Hjælper i Industri og Haandværk og paa Bondens Jord, paa den Jord, der ejes af andre, og som andre tage den største Indtægt af. Denne Gruppe af Borgere er den daarligst stillede af alle, og det er derfor ogsaa den, man bør vise ikke mindst Hensyn eller dog i hvert Fald samme Hensyn, som vises andre.

Jeg vil minde om, at i mange Tider har det været Stillingen, at Staten, naar den tog en Arbejdsmand i sit Arbejde, lønnede ham med en Løn, der var meget under, hvad andre Arbejdsgivere lønne Arbejdsmændene med. I 1900 bød Jernbanerne her i København Arbejdsmændene en Løn af Kr. 2,50 om Dagen, mens de private Entreprenører dengang betalte Kr. 3,33 for det samme Arbejde. Arbejderne bade forgæves om at faa Lønningsvilkaarene forbedrede, forgæves henviste de til, at denne Statens Karrighed førte med sig, at de private Entreprenører erklærede, at for saa vidt Staten fortsat ikke betalte mere end de lumpne 2½ Kr. pr. Dag, saa maatte de stoppe op med den hidtidige Betaling; de gave allerede Kr. 3,33, og der kunde ikke være Tale om, at de under de Omstændigheder vilde gaa med til en Forhøjelse. Det er sikkert, at Statens ringe Dagløn øvede sin Indvirkning saaledes, at det varede saa meget desto længere, inden Arbejdsmændene i København formaaede at sætte Arbejdslønnen op til det højst rimelige, som den nu er, nemlig 3½ Kr. pr. Dag. Arbejderne bade forgæves og ansøgte forgæves, saa maatte de strejke, og efter at de havde strejket i et halvt Aar, hvorved de sjællandske Banelinier kom til at henligge i en Tilstand, der ikke svarer til den, som forudsættes i Loven om Statsbanernes Vedligeholdelse, saa først gave Statsbanerne sig, og Lønnen blev sat op til 3 Kr. pr. Dag. Siden har Arbejderne faaet Lønningsforhøjelse hos de private Entreprenører til 3½ Kr. pr. Dag, og saa ere Arbejderne komne til Staten og have sagt: var det ikke muligt, nu da de private Entreprenører give deres Arbejdere paa samme Banelinie 3½ Kr., mens Staten kun giver 3 Kr., at vi kunde faa sat Lønnen op, saaledes at vi fik det samme begge Steder, og vore Bestræbelser for at faa noget ud af vort Erhverv ikke blive hemmede. Det har været forgæves i en lang Tid, og først nu i August Maaned har Staten oppet sig og giver nu 3